

ה'עקבי אבירים' מסדיגורה

פרקים נדירים ממסכת חיינו המהודים של
כבו"ק מרן הקוה"ט רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א
בעל עקבי אבירים

- גליון מיוחד -

עשר
שנים
להסתלקותו

אביר ההלכה

בקיאותו הנדירה בהלכה של כבו"ק מרן רבינו הקוה"ט זיע"א

ידוע ומפורסם כי הנהגותיו של כבו"ק רבינו זיע"א היו הכל בחי' בסתר עליון כמנהג אבותיו הק' ולא ידע איש את גדולתו, נביא כאן פרק על גדולת כבו"ק רבינו זיע"א שלא נודע בתוך קהל אג"ש. בשנות התשי"י למד כבו"ק רבינו זיע"א אצל מו"ר הגה"צ רבי יהושע מענדל אהרנבערג זצ"ל ראב"ד ת"א הוראה לדעת את המעשה אשר יעשו ואת הדרך אשר ילכו בה, כן למד כבו"ק רבינו זיע"א לתקופה ארוכה שו"ע יחד עם רבו על מנת לעמוד בכור המבחן, להיות מורה הוראה בישראל, מחברות שלימות נרשמו על ידו על ד' חלקי שלחן ערוך, וגם השולחן ערוך של זקנו כבו"ק מרן ה'קדושת אהרן' זיע"א נתמלאה בהגהות ע"י כבו"ק רבינו זיע"א.

לאחר זמן עמד על המבחן בהצלחה גדולה וקיבל מרביתו מכתבי הוראה כפי שמופיע להלן, ומאז גם עמד בקשרי מכתבים עם גדולי עולם מאותו תקופה ששלחו שו"ת אל כבו"ק רבינו זיע"א ובניהם שו"ת דובב מישרים, שו"ת דבר יהושע, שו"ת משנת יוסף, ועוד רבים.

סיפר אחד מאנ"ש מעיר אנטווערפן שלמד חלק יו"ד שבשולחן ערוך, שהגיע לכבו"ק רבינו זיע"א לפני שעלה לכתר הנהגה שיבחנו אותו על לימודו, וכבו"ק רבינו

הגדולים וכל ... סמוכו לנא יורה יורה ידון ידון
- קהלה קדושה שיקבלו אותו לרב ומורה עליהם
יהי נועם ה' עליהם וזכות גדול יחשב להם.
דברי הכותב וחותם למען כבוד התורה ולומדי'
יהושע מנחם אהרנברג

✦ מכתב ג' ✦

ב"ה תל אביב יום ג' במדבר תשי"ד

הרינו לאשר בזה כי המוכ"ז הרב הג' החר"ף מוה"ר אברהם יעקב פרידמן נ"י נמנה על התלמידים היותר מצויינים בשיבתנו והנו מטובי ופארי ישיבתנו ומשתתף גם כמראה שיעורים בין חבר הלומדים ומלבד היותו איש אשכולות חוב"ק גמיר וסביר והשתלם גם בהוראה בין כותלי הישיבה הנו ידוע במידותיו הנעלות.

בברכת התורה

הרב ש. לנגברט - מנהל

תורה ומובטחני בזכותו וזכות תורתו וזכות אבותיו הק' המסייעתו שתהי' הוראתו בקדושה וכל קהלה קדושה בישראל שיקבלו אותו לרב וראש עליהם יתרום קרנם ויתברכו ממעון הברכות.

דברי החותם למען כבוד תוה"ק ולומדי'

יהושע מנחם אהרנברג

✦ מכתב ב' ✦

ב"ה

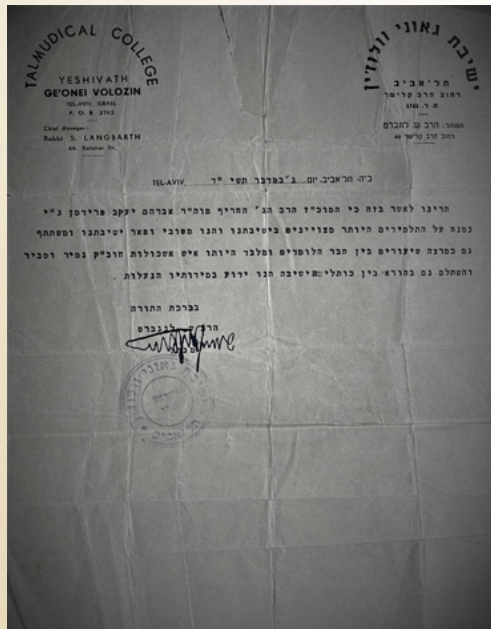
למען תהי' השורה הזאת לעדה בידי ... עדין לגאון ולתפארת מו"ה אברהם יעקב פרידמן שליט"א שזה עוד מלפני כמה שנים קיבל ממני הורמנא ורשותא לדון ולהורות אך מכיון שבאנד הכתב מתח"י נטלתי ידים שניות שבחנתיו בהלכות בכמה מקצועות בתורה וביותר באיסור והיתר ומצאתי כלי מחזיק ברכה שואל כענין ומשיב כהלכה וראוי הוא לשמש בתור רב ומורה הוראה בישראל באחת הקבלות הגדולות [כאחד הרבנים]

✦ מכתב א' ✦

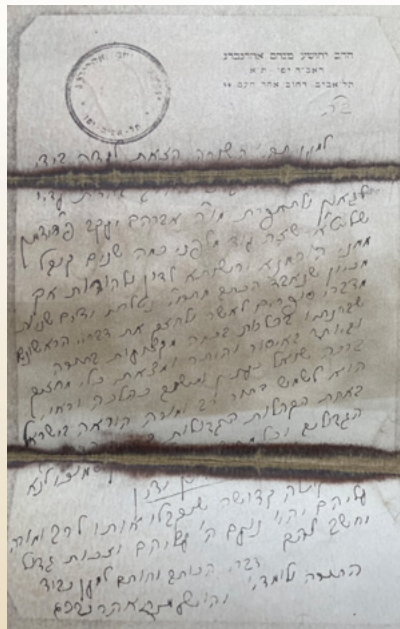
ב"ה

יום ג' לסדר והורית להם חקי א' ותורתו תשי"ג לפ"ק

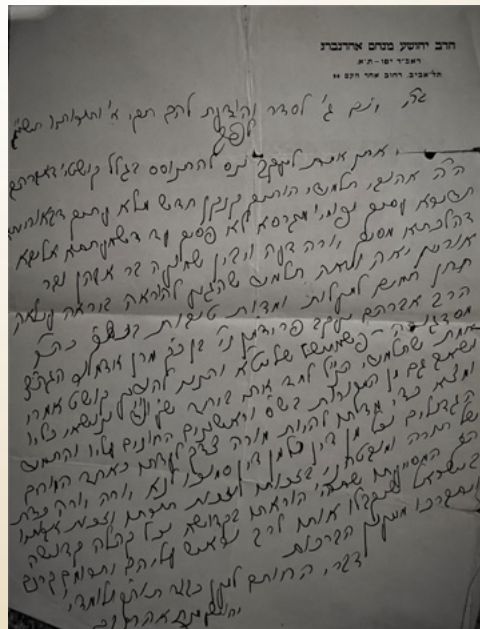
אתן אמת ליעקב ונס להתנוסס בגלל קושטי דאברהם ה"ה אהובי תלמידי הותיק קנקן חדש מלא עתיק דבאורייתא תדיר אעסיק ופומי מגרסא לא פסיק עד דשמעתא אליבא דהלכתא מסיק יורה דעה ויבין שמועה בר אבהן ובר אוריין יאה ויאה תלמיד שהגיע להוראה ביראה עילאה חתן תמים למעלות ומדות טובות בנש"ק כה"ר הרב אברהם יעקב פרידמן נ"י בן כ"ק מרן אדמו"ר הגה"צ מסדגורה - פשמישל שליט"א והנני להודיע קושט אמרי אמת שתלמידי הנ"ל למד אתי ביחד ש"ע יו"ד ונושאי כליו ושאלו גם מן המקורות בש"ס וראשונים החונים עליו והתמיד ומצא כדי מדתו להיות מורה צדק לעדתו כאחד המורים הגדולים וכל מן דין כל מן דין סמוכו לנא יורה יורה כדת של

מכתב ג'

מכתב ב'

מכתב א'

גליוני אבירים

שולי הגליון של הספרים הק' של כבו"ק מרזן רבינו הקוה"ט זיע"א מלאים עם חידושים וכוונות הארות והנהגות. לפנינו מומה שציין בשולי הגליון, לצד כמה פרקי תהלים מפרק ק"כ עד קכ"ז בתהלים אשר בה שפר את צקון לחשו לפני אבינו שבשמיים למען הכלל והפרט, ועוד חזון למועד.

הארצות כי אין לה שר כ"א השגחה ישירה מקב"ה וזהו ואילך. פסוק ב' - כעיני שפחה. נ"ב: והיכן רחמי כרחם אב על בנים אשר כל חינו. פסוק ג' - חננו ה' חננו נ"ב: חנני א' ויש לי כל. לולב לו-לב, ל"ו צדיקים ל"ב אם האות בהתחלתה.

קאפיטל קב"ד

פסוק א' - שיר המעלות לדוד לולי ה'. נ"ב: בחג נידונין על המים יו"ט שמחה שבא עונג כל השנה אך שמחה - עונג וחושים לה היך למקום ה--- הא זו מי יהודה מים רבים לא יוכלו לכבות ליפה שמים ויין ישמח נכנס יין יצא סוד שלמים מים עליונים.

קאפיטל קב"ה

פסוק א' - שיר המעלות הבוטחים בה'. נ"ב: הושענא למענך אלוקינו בוראינו גואלינו דורשינו מלך ישראל בורא עולם. פסוק ב' - וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם. נ"ב: 1) אני מלך ישראל וגואלו 2) אני ראשון ואני אחרון ברוך ה' אלקי ישראל יחד שמו על ישראל על הכלל למעלה מהבחירה של הפרט הושענא למענך א'. ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך למען חיך בגלל נשמה אלק' אלוך ממעלה בנשמת חיים שנתן לנו בגלל מעלין בקודש. הושענא למענך דורשנו כי תדור נדר לא תאחר לשלמו כי דרוש ידרשנו ה"א מעמך עושה זה למענך מלא לנו.

קאפיטל קב"ו

פסוק א' - שיר המעלות בשוב ה' נ"ב: בסוכות תשבו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות סוכה שאולה גר שנתגייר וקטן שנתגדל דירת ארעי וקבע. פסוק ב' - אז ימלא שחוק פיננו. נ"ב: צדיקים במותם כבחיים חיותם, אב צעיר עם בן זקן זהו השחוק, אאמו"ר ר' משי"י.

קאפיטל קב"ז

פסוק א' - שיר המעלות לשלמה וכו' שוא לכם משכמי קום נ"ב: הרי מדלגין על נפלה לא תוסיף קום ולכן שוא לכם משכמי קום.

בחג הסוכות

לצד גדולי ישראל זיע"א

שואב הקדושים מכל העולם וכשאיך ישראל במדריגה ח"ו הוצרכו לגלות - - - וכן עבודת החג להכניס לקדושים מע' פרים לאומות לפר עבור אחד כנגד ישראל - - פר לאחד לשורש ליחידו של עולם.

קאפיטל קב"ג

פסוק א' - שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. נ"ב: היושבי המגביהי שה' מלא כל הארץ כבודו שהוא מעלה את בני האדם לשמים אתי דכא אמנם כל אומה יש לה שר ועם ישראל וארץ ישראל גבוהה מכל

קאפיטל ק"ב

פסוק ב' - ה' הצילה נפשי משפת שקר. נ"ב: לשון רמיה. דברים היוצאים מן הלב, שקר אין לו רגלים ומדמה ראיות שזה שאמור צייר אל ליבו ויצא מתוך הלב.

קאפיטל קב"א

פסוק א' - אל ההרים מאין יבא עזרי. נ"ב: אל ההרים. מאין - אין סוף, כהרף עין, יחשוב מאין, אז יבוא עזרי

קאפיטל קב"ב

פסוק א' - שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ה' נלך. נ"ב: מגילה כ"ט מהרש"א זה המזמור בגלות נאמר בית ה' שהוא ביהכ"נ. ירושלמי חגיגה ב. ירושלים הבנוי אריב"ל שהיא עושה כל ישראל חבירים חבורה לה יחדיו ירושלים של מעלה

תק"ז תיקון סט = היא בינה ה' עילאה ומלכות ה' תתאה בה"י ירושלים

י"ם העיר מכוון למלכות וביהמ"ק לבינה עילאה

תק"ז, לה = מגדל עוז = ל' אמא עילאה וזהו כעיר שחבורה לה לה' בינה ומלכות לעלות לבינה.

הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה.

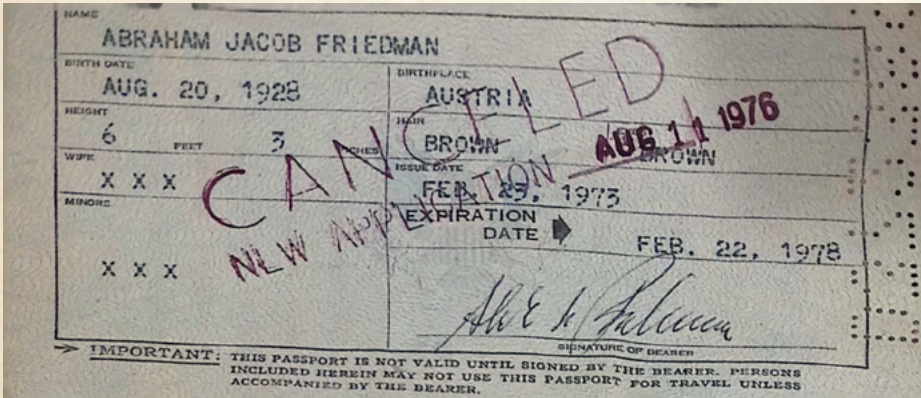
בית ה' נלך. נ"ב: ביהכנ"ס כאילו עומדות היו רגלינו בביהמ"ק לפי שירושלים היא עיר שחבורה שם יחדיו שלע"ל להי' ביהמ"ק בכל ירושלים ומה טעם כעיר שחבורה לה יחדיו כל בתי כנסיות ובתי מדרש וכמוד"א שכבר עתה אנו עומדים בשעריך בביהמ"ד

לעתיד ושע"ז אמרו בברכות ושמתים בבית תפילתי לא נאמר כ"א בבית תפילתי שהקב"ה מתפלל שם וזה היה רצון מלפני. שיכבשו רחמי ושמתים בבית תפילתי כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים גם מה שעדיין הם בין העמים יקבעו לעתיד בבית תפילתי ביהמ"ק.

פסוק ז' - יהי שלום בחילך. נ"ב: חילך לאורייתא שר"ל איבד החשק לבראות שידוע לקפוז ובזה מתורץ גם קושית האו"ח שגר בין האומות לגייר ולהוציא ניצוצות הקדושה ואיך ח"ו ה' מכניסים הניצוצות אם לא ה' גולין ומתרץ וכן בישב האח זל כי הקבה יושב בביהמ"ק כמו אבן שואבת וה'

בעקבי רחמימים

פרקי תולדות נדירים מכבו"ק מרן רבינו הקוה"ט זיע"א משנותיו הצעירים

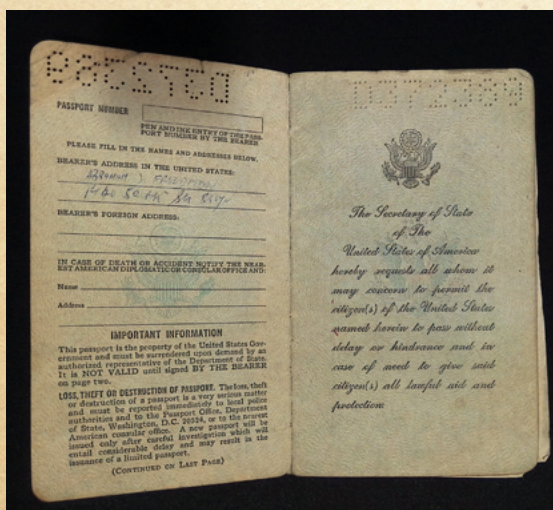
ציור ממעשי ידיו של כבו"ק רבינו זיע"א מאביו כבו"ק מרן הכנסת מרדכי זיע"א שעשה בילדותו

רבי יהודה הלוי
 אביר השירה העברי
 חכם הפילוסופיא הכוזרי
 איש המדע הרפואי
 מספר גירות הכוזרי
 מבאר (מסביר) הדעת ודת היהודי
 שר ולימד תורת ה' ואהבת הישראלי
 נפשו כספה (להטמה וערונה) לארצי
 מה תשתוחחי נפשי ותהמו
 איך יהודה היה למרמס לגוי אכזרי
 מאז עד דרונו הנוכחי
 ציון הלא תשאלו
 מתי יבוא משיח צדק?
 בכוא מברשי משיח נפשי
 זה אליהו הנבאי התשבי
 ויתרין קושיתי
 האם אין דורנו זכאי?

להטמה = התלהבה (בער שרפה באש קודש)
 ערונה = כספה = תשוקה = כליון עינים

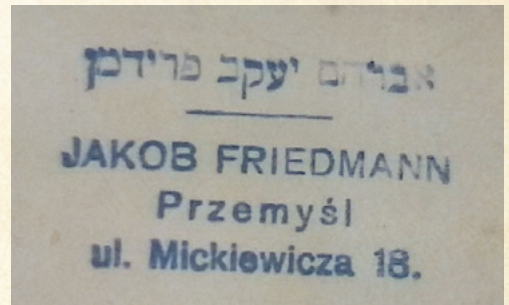
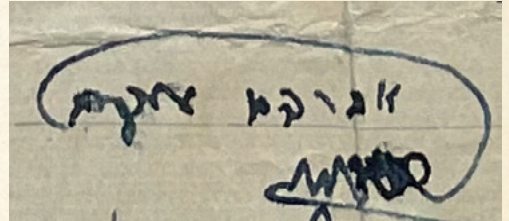
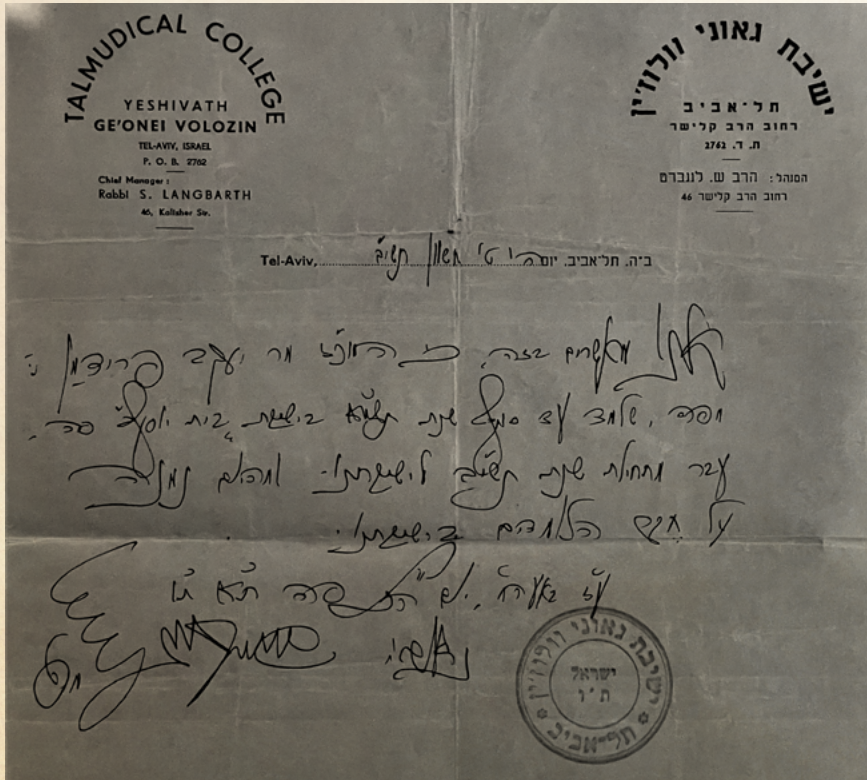
פיוט על רבי אליעזר הלוי שכתב
 כבו"ק רבינו זיע"א לעצמו

פאספורט מכבו"ק רבינו זיע"א
 משנות תשל"ד - תשל"ה

בעקבי האבירים

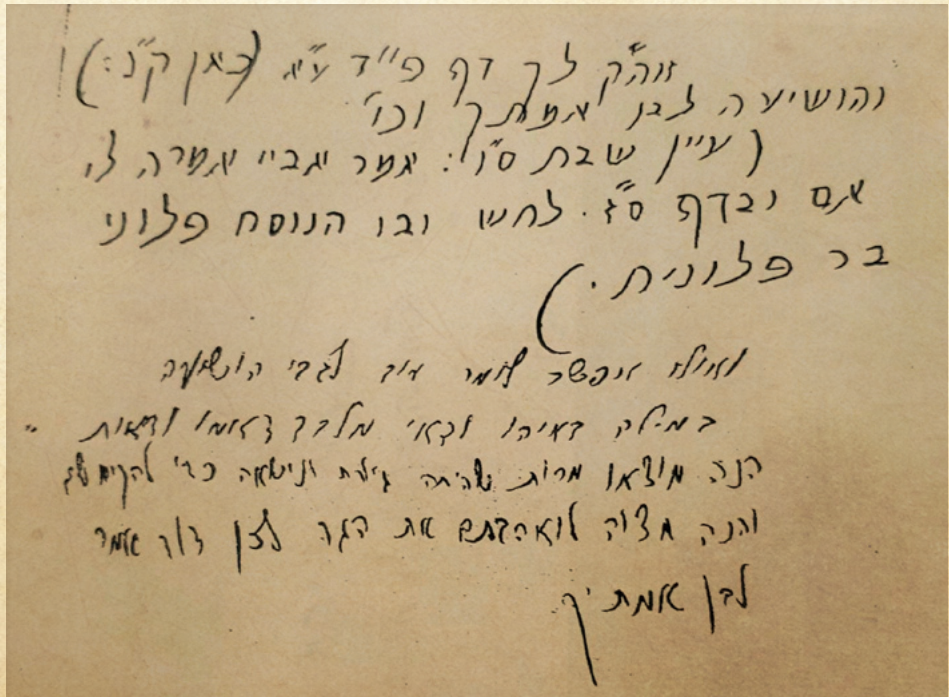
פרקי תולדות נדידים מכבו"ק מרן רבינו הקוה"ט זיע"א משנותיו הצעירים

מסמך נדיד
המלצה מישיבת גאוני וולוז'ין שכבו"ק רבינו זיע"א לומד בישיבתם

חתימת וחותמת יד קדשו
בצעירותו

זוה"ק לך דף פ"ד ע"א (כאן ק"נ):
והושיעה לבן אמתך וכו'
(עיין שבת ס"ו: אמר אב"י אמרה
לי אם, ובדף ס"ז. לחש ובו הנוסח
פלוני בר פלונית).
וע"ז הוסיף כבו"ק רבינו זיע"א:
ואולי אפשר לומר עוד לגבי
הושיעה במילה דאיהו ודאי מלבד
דאמו ודאית הגנה מוצאו מרות
שהיתה גיורת ונישאה כדי להקים
שם והגנה מצוה לואהבתם את הגר
לבן דוד אמר לבן אמתך.

הערה בכתי"ק של כבו"ק רבינו זיע"א על גליון שכתב אביו כבו"ק מרן הכנסת מרדכי זיע"א

סיפורי קודש

סיפורי קודש שנשמעו במשך השנים
מפ"ק של כבו"ק מרן רבינו הקוה"ט זיע"א

גוי זה שאינו מקיים הלכה זו אינו בכלל "ערליכער גוי".

כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מבלאזוב זצוק"ל שנסתלק בשנת תש"ן בהיותו בן מאה שנה. היה שמו ישראל ע"ש זקני הסב"ק מרוז'ין זיע"א. וכשהייתי אצלו בשנת תדש"ם וגם בשאר הזדמנויות סיפר לי את א' מניסי הצלתו מגיא ההריגה בימי המלחמה שהיתה לפני קרוב לשבעים שנה. וגופא דעובדא הכי הוה, זקנו אבי אמו [הרה"ק רבי יעקב מדעלאטין זיע"א] היה מרבה לנסוע אל צאצאי הס"ק מרוז'ין זיע"א להקביל פניהם. ופ"א בנסיעתו אל דו"ז הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א לקח עמו את נכדו זה שהיה אז יניק כבן ג' שנים. וכשבאו לפניו לקבל ברכת קדשו נטל דו"ז מלבוש עליון שלו שהיה עשוי ממשי ונתנו לזקנו של האדמו"ר מבלאזוב באמרו שזה עבור הילד ושיהיה זה לו לצורך. אך מובן שמחמת ילדותו לא יכול היה הילד להחזיק ברשותו את המלבוש, ועל כן נתנו זקנו למשמרת אצל חתנו, אבי הילד. והיה האב לובשו בליל הסדר וביה"כ פ"א בעת תפלתו. וכשגדל הילד ובא לכלל י"ג שנים נתן לו אביו את המלבוש שיהיה ברשותו. והיה בגד זה אצלו יקר מכל הון.

בימי מלחמת העולם השנייה כבשו הגרמנים ימ"ש את מדינות איירופא, ואילו את עם ישראל רצו הם לאבד מעל פני האדמה, ועל כן היו מקבצים את היהודים אל מחוץ לעריהם ומשם היו משלחים אותם לגיא ההריגה רח"ל. והיה כל אחד מן היהודים נוטל עמו מעט מחפציו הצריכים לו, כגון תפילין וכד'. וכך כשהגרמנים ימ"ש כבשו את עירו של האדמו"ר מבלאזוב לקחוהו אל מחוץ לעיר עם שאר אחיו היהודים ואילו הוא נטל עמו בדרך לבישה גם את המלבוש שקיבל מדו"ז זיע"א, דבהיות המלבוש עשוי ממשי שהוא דק ביותר לא הכביד עליו כלל. וגם כשבאו אל גיא ההריגה והורו להם הגרמנים ימ"ש להפשיט את בגדיהם מעליהם ולילך ערומים אל תאי הגז, הותר האדמו"ר מבלאזוב על גופו את המלבוש של דו"ז ועשאו דוגמת אבנט. אלא שבדרך אל תאי הגז הבחין בזה גרמני א' ימ"ש וחרה לו על ההעזה לילך עם מלבוש, ועל כן תפס את המלבוש וכרכו סביב צוארו של האדמו"ר מבלאזוב ומשך בו משני צידיו עד שהאדמו"ר מבלאזוב נחנק ונפל תחתיו. ובחשבו שהאדמו"ר מבלאזוב נפח כבר את נשמתו החליט הגרמני ימ"ש לעזבו, אך היות שנפל

בחדר קדשו בתל אביב

בהושענא רבה בבית מדרשו בתל אביב

כבו"ק רבינו זיע"א לא היה מספר גדול, אמנם בתוך דברות קדשו היה מביא מפעם לפעם סיפורי צדיקים, אשר ניתן ללמוד מתוכם אורחות ישר, וכפי שהיה מרגלא בפומיה סיפור בלי תכלית ללמוד מזה, אין תועלת בסיפור.

מעלת סיפורי צדיקים

סיפר הריי"ץ מליובאוויטש זצוק"ל בשם הגאון רבי יצחק אייזיק מהומיל זצ"ל שבאו לפי זקני הס"ק זיע"א ב' יהודים לבקש ברכה והסכמה על ספריהם, האחד היה למדן וחיבר ספר מחידו"ת, והב' חיבר ספר ממעשי צדיקים. והס"ק זיע"א החל לדבר ממעלת סיפורי הצדיקים ואח"כ ממעלת חידו"ת. ונמ נתן תחילה את הסכמתו לספר מסיפורי הצדיקים ואח"כ לספר מחידו"ת. והגאון הנ"ל היה תמה על כך שהקדים את סיפורי הצדיקים על חידו"ת. לאחר כמה ימים חל ר"ח ויצא הס"ק לסעודת ר"ח. ובסעודה פו"א, הנה לגאון מליטא ישנה תמיהה על דרכנו. אכן נהגתי בזה כדרך התורה"ק, דכתב רש"י בתחילת התורה "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו". וכמו"כ הקדמתי ליתן הסכמתי לספר מסיפורי הצדיקים על הספר מחידו"ת, מאחר שסיפורי הצדיקים מוכיחים את התחדשות השי"ת בעולמו, ואילו חידו"ת הם חידושי בתורה של המחבר ספר זה.

ומכאן שבסיפורי הצדיקים יש בהם הרבה ללמוד מוסר השכל לעבודת ה', כפי שזקני הסב"ק זיע"א הורה לקרוא סיפורי צדיקים קודם אמירת ק"ש שעל המטה. והיינו מאחר שהנהגות הצדיקים נספגות באבריו של אדם ויבוא להוסיף עליהם מדיליה בקדושה ובטהרה.

מסופר שפ"א נסע הרה"ק הר"ר מאיר מפרמישלאן זיע"א אל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א ולא מצא בע"ג שיסכים להסיעו, כי אם גוי א' שהסכים לכך. ועמד שם יהודי אחד ואמר שגוי זה הוא "ערליכער גוי". והשיבו הר"ר מאיר זיע"א שאין זה כן. ושאל לסיבת הדבר. ואמר ש"ערליכער גוי" הוא מי שמקיים ה"הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב" (ספרי בהעלתך ט, י)

באמצע הדרך והגרמנים ימ"ש רצו שיהיה הכל מונהג ע"פ סדר, על כן הורה הגרמני לכמה מן היהודים ליטלו אל בין המתים. אכן תוך כדי שנטלוהו הבחינו היהודים שמזיז הוא אחת מאצבעות רגליו, והיה זה להם לאות חיים, ועל כן לא הניחוהו בין המתים, כי אם החזירוהו אל המחנה ושם מצאו רופא יהודי שהחזירו לחיים.

זאת סיפר לי האדמו"ר מבלאזוב זצוק"ל, וכשסיים אמר, הרי שהיה זה לי לצורך.

עובדא מהרה"ק הרבי רבי זושא זיע"א שפ"א הלך בדרכו ועמדו שם גוים שהפריעו לו בדרכו. וצעק הרבי רבי זושא זיע"א 'ובכן תן פחדך' כמה פעמים ונמלטו הגוים מרוב פחד. ומכאן שאדם מבני"ק נקרא עליו שם ה' ובפרט אם הוא אדם הראוי לכך, ויש לו שליטה באוה"ע.

חותנו של הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א היה הרה"ק רבי שרגא פייבוש מקרעמניץ זיע"א בעל משנת חכמים על המשניות. מסופר שקודם שנגמרו על השידוך היה חפץ הרה"ק רבי שרגא פייבוש לתהות על קנקנו של המיועד להיות מחותנו, המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. ושלח אליו ב' שליחים לשאלו כונת דברי תוס' שהוקשו לו זמן רב. וכן עשו והשיב להם על אתר שצריך להוסיף פסיק בין התבות ויהיה הכל מחזור. בשו"ב אל הרה"ק רבי פייבוש זיע"א ואמרו לו את הפירוש נתפעל מאד ושלח לומר למגיד הגדול שא"א שהוא הבין זאת מעצמו, כי אם ודאי שסייעוהו משמים, אלא דא"כ זוהי תורה בלא יגיעה, והרי עיקר לימוד התורה הוא מתוך יגיעה. ושלח שוב המגיד הגדול לומר לו שאמת שדברים אלו הם תורה מן השמים והשיגם בלא יגיעה, אך הרבה צריך להתייגע כדי לבוא למדרגה זו שסייעוהו משמים להבין כונת התוס'. כמו"כ שלח אנשים לתהות על קנקנו של המיועד להיות חתנו, הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א. בבואם לביתו ראוהו מבחוץ עומד על יד החלון ומתבונן בדבקות על הר שלמולו. ולא הבינו מה רואה הוא שם, ושאלוהו על כך. והשיבם שהוא מתבונן כיצד יכול גוש עפר להתנשא כ"כ.

בשנים הראשונות שאחר נישואיו היה זקני הרה"ק הרבי רבי שלום שכנא מפרוהבישט זיע"א סמוך על שלחן חותנו זקנו הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זיע"א.

פ"א נכנס הרבי רבי שלום זיע"א לביהמ"ד וראה יהודי עומד בפתחו של ארון הקודש ומרבה בבכיה. וניגש אליו ושאלו לסיבת בכיו. והיהודי שלא הכיר את הרבי רבי שלום זיע"א, לא רצה להשיבו דבר באמרו שלא יוכל לסייעו בצרתו, אך הפציר בו גם אמר לו שישלח לפניו את צרתו והוא מבטיחו לעזרו.

ופתח היהודי את פיו ואמר, כיצד לא אבכה, הנה באתי לכאן אל מורי ורבי שיוורה לי דרך תשובה על חטאי המרובים, אך מיד כשראה את פני לפניו אמר שאלך מעל פניו מחמת שחטאי המרובים אינם נותנים לי להתקרב אליו. לששמע זאת הרבי רבי שלום זיע"א אמר לו שהוא לוקח ע"ע את עוונותיו, ועתה יפרטם לו. ולאחמ"כ אמר לו שילך שוב להראות את פני לפני הרבי רבי

מנחם נחום, וכן עשה, ונתפלא הרבי רבי מנחם נחום זיע"א ואמר לו, אמור לי מה היה לך משלחתך. מעל פני. וסיפר לו היהודי דברים כהוייתן, שהלך לביהמ"ד ופגע באדם צעיר לימים שאמר לו שהוא לוקח ע"ע את כל עוונותיו. והבין הרבי רבי מנחם נחום זיע"א שזה נכדו הרבי רבי שלום זיע"א. וכאשר בא לפניו הרבי רבי שלום זיע"א שאלו חותנו זקנו, כיצד יקח ע"ע אדם צעיר לימים כמוך כ"כ הרבה עברות. והשיבו, דאיתא (שבת קלג): הדבק במידותיו של הקב"ה, "מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום", אזי כמו"כ דרשתי מה הוא נושא עוון, אף אתה היה נושא עוון, וממני כבר ישא הקב"ה את העוונות.

אור ליום ד' כ"ג תמוז תרי"ז יצא זקני אדה"ז מסדיגורה זיע"א ממאסר. הושיבוהו במאסר בגלל הלשנה של המשכילים שלא יכלו לראות הרבה מילדי ישראל משוחררים מגזירת ה"קנטוניסטים" הידועה שנקלחו בכח לעבודת הצבא ולעבודת הצר הצורר, אחר שהוחבאו מהם, והלשינו שאדה"ז זיע"א מוציאם מרוסיה לאוסטריה, שהקשר ביניהם לא היה מן הטובים. ועוד העלילו עליו שהרבה מכספי הפדיונות שנותנים לו הם מזוייפים, ואף העמידו - לשם זה - מכונה לזיוף כספים בבית אחד מן החסידים ברוסיה. וכך שהה שם זקני זיע"א ט"ו חדשים, מתקופת פסח תרט"ז עד תרי"ז בכ"ג תמוז בו.

הושיבוהו במאסר ליד גוי שהיה מיצר לו ביותר. ולא היה יכול זקני זיע"א לישיב על הדרגש שהיה שם למענו, כיון שהגוי חקק בו צלם. והיות שתמיד עסק בעבודת השי"ת, לא ישב עליו כלל, כי אם עמד. [ומספרים שבזמן שהותו במאסר חזר על ד' חלקי שו"ע שידעם בעל פה]. והיה הגוי צועק בקול גדול, והיה מפריע לו מאד בעבודת השי"ת. ופ"א תוך כדי תפילתו, בהגיעו ל"הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגויים וכו', ובכל זאת שמך לא שכחנו, נא אל תשכחנו" הנאמר בשני וחמישי, חזר ואמר כמה פעמים "נא אל תשכחנו". ולפתע החל הגוי לצעוק על מכאובים שעושה לו הרבי, עד כדי הריגה. וצעק ודפק על הכתלים, עד שבאו הסוהרים לראות מה נעשה שם. וראו את זקני זיע"א עומד מעוטף בטליתו ופניו אל הקיר, ושפתותיו ממלמלות, ולא ראו כל רע שעשה לגוי. והתפלאו על כך מאד. אך הוכרחו להוציא משם את הגוי. וכך נשאר זקני זיע"א לבדו בחדר.

מסופר שפ"א נכנסה בתו של זקני הרה"ק רבי שלום יוסף זיע"א לחדר אביה וביקשה ממנו שיטעום דבר מה אחר שלא טעם עדיין כלום באותו יום.

והשיב לה, הרי ודאי תדעי שגם הנשמה צריכה אוכל, וא"כ יכול אדם ליתן אוכל לנשמתו בדבקותו בעבודת ה' ויצא בזה ידי צורך אכילה.

זקני אדמוה"ז מסדיגורה זיע"א היה מספר בשולחנו הטהור בימי הלולא, וכמדומני שגם הוזכר מעשה זה במכתב ששלח בנו הרה"ק רבי שלמה זיע"א לזקני הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף ממעז'בוז' זיע"א. פ"א בא הבעש"ט הק' לעיר אחת לשבות שבתו, ותקע אהלו

בימי חורפו

בשלחן לחיים

במקומות הקדושים

בתשליך

רבי יצחק מראדוויל זיע"א במפה קטנה שהיתה מונחת שם על השולחן. ובשובו אמר המגיד הגדול זיע"א שצריך אדם לידע שכל תנועה קלה שלו יכולה לבנות עולמות, וכן להיפך להחריב ולהרוס עולמות ח"ו.

הגה"ק בעל נודע ביהודה זצ"ל היה מהמתנגדים לדרך החסידות. וכשבא לידו הספר הק' תולדות יעקב יוסף מהרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א שיצא אז לאור עולם, שם את הספר מתחת ספסלו. וכששמעו מכך בקרב החסידים נסע אליו הגה"ק רבי יעקב שמשון משיפיטובקא זיע"א כדי להודיעו במאי עסקנו. בבואו נכנס לביהמ"ד והגה"ק בעל נודע ביהודה מסר אז שיעור לתלמידיו. והחל הגה"ק רבי יעקב שמשון זיע"א לפלפל עמו על עניני שיעורו, ועל כל דבר שאמר הקשה לו י' קושיות. וגם על מה שהשיבו שב להקשות. ולבסוף גילהו שהוא מתלמידי המגיד הגדול זיע"א. וקודם שיצא משם הרה"ק רבי יעקב שמשון זיע"א לשוב לדרכו, הרים הגאון בעל נודע ביהודה את הספר תולדות יעקב יוסף מן הארץ ונשקו.

הגאון בעל לבושי שרד הרה"ק דוד שלמה מסורוקא זצוק"ל, הסתופף גם הוא בצילו של המגיד הגדול זיע"א. בפעם הראשונה שבא לפניו החל המגיד ממזריטש זיע"א להטיף לו מוסר. ובהיותו ידוע בגאונותו התפלא על דרך זו. והסביר לו המגיד הגדול זיע"א את דרכו ע"פ עובדא שחייט תפר בגד ליהודי תלמיד חכם ולשם כך מדד את מידת גופו. וכשרצה החייט לבדוק אם הבגד מונח עליו כראוי הלביש לת"ח את הבגד וטפח על כתפו לידע אם הבגד אינו ארוך מדי ומשך במקום שהיה מקומט קצת וכיו"ב. והתנצל החייט בפני הת"ח על שהוא מושכו וטופח עליו שזהו מחמת רצונו שהבגד יהיה מונח עליו כראוי, והשיבו הת"ח אתה עושה עבודתך בשלמות והריני מודה לך ע"ז. ובה ביאר המגיד הגדול זיע"א את דרכו ואמר, גם אני עושה כן, דאני מושך מעט מכאן ומעט מכאן כדי שתקבל את דרכי במידה הראויה לך.

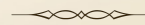
הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זצוק"ל, שבסוף ימיו עלה לא"י והיה דר בטבריה, היה בתחילה תלמידו של הגאון מוילנא ולאחמ"כ נסע אל המגיד הגדול זיע"א ונתדבק אליו. ובשובו לוילנא שאלו הגר"א מה למד במעזריטש. והשיב שלמד ענין "וחי בהם" (ויקרא יח, ה), שתמיד יעסוק בעבודת ה' ובלמוד תורה ויתנהג ע"פ התורה"ק.

הרה"ק הנ"ל עלה לחון את עפר ארץ הקודש בעלייה הידועה של תלמידי הבעש"ט הק' לא"י ובראשם היה הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק זיע"א, שהיה גדול בתורה ומגדולי תלמידי המגיד הגדול זיע"א, ואפשר אפ"י זקן התלמידים. מסופר שהרה"ק רמ"מ הנ"ל כבר בצעירותו למד אצל המגיד הגדול זיע"א. ולגודל חריפות מוחו היה לומד ז' דפי גמרא בעיון בכל יום. ופ"א היתה זחה

בבית הגביר של העיר. ואחר תפילת ליל שב"ק אמר הבעש"ט הק' שלא ילך לאכול בבית הגביר, אלא ישאר בביהמ"ד ויאמר פרקי תהלים, והוסיף ואמר שגם כל הציבור יעשה כן. כך עשו, ובתוכם בעל האכסניה. וכבר עבר חצות הלילה וכבר קרב עת עלות השחר. ואמר אז הבעש"ט הק', עתה שובו לאהליכם ואיכלו סעודת שבת.

באותו רגע נכנס גוי לביהמ"ד וביקש מעט יי"ש. והורה הבעש"ט הק' ליתן לו. ואמר הגוי, עתה אספר לכם מה היה הלילה בבית הפריץ. וסיפר שהפריץ רצה לעשות פוגרום ביהודי העיר, כיון שהפריץ היה מגדל תבואה בשדותיו, אלא שהיה דורש עבורם ממון הרבה ולכן לא באו לקנות מתבואתו. ואעפ"כ לא הוה איכפת ליה שתהיה תבואה שמורה באוצרותיו, כיון שהיה גביר ולא היו חסרים לו מעות, וגם היה סבור שלא יארע שום היזק לתבואה. אך לא כן היה וחלק מן התבואה נרקבה. בראותו כן חשב מה יעשה עתה. ואמרו לו גויי העיר, הרי ודאי שהיהודים אשמים בדבר, דהם היו צריכים לקנות את התבואה ולמוכרה, אך רצו להרע לך שתאבד את נכסיך ולכן לא קנו את התבואה. ונתכעס הפריץ מאד ואמר שכבר יחשב ביהודים את הפסדו. וקרא לכל חוכרי אחוזותיו להיות הכן להרוג ביהודים. וכך נתכוננו לעשות בלילה הזה. אך בחצות הלילה בא לבקר את הפריץ גוי אחד חברו מנעוריו שלא ראהו למעלה מארבעים שנה. וישבו לדבר ביניהם ובין דבריו שאל את הפריץ מה הם כל הגייסות וחרבותיהם בידיהם העומדים בחוץ. וסיפר לו הפריץ שהוא רוצה להרוג ביהודי עירו היות שלא קנו את תבואתו והיה לו מכך הפסד גדול. ואמר לו חברו, כך אתה סובר, אך אני אומר לך שהיהודים הם הקונים הטובים ביותר. אלא שבודאי ביקשת ממנו הרבה עבור התבואה, ואם תוריד את המחיר נראה אם לא יקנו ממך וימכרוהו. ומיד הסכים הפריץ ושלח לומר לגייסות שישבו למקומותיהם ולא יעשו כל רע. ע"כ סיפר הגוי ליהודי העיר. ומיד הבינו בני העיר מה היתה כונת הבעש"ט הק' בהוראתו לומר תהלים כל הלילה, דהוא ראה כל זאת ברוח קדשו.

והוסיף זקני אדמוה"ז מסדיגורה זיע"א ואמר שלקושטא דמילתא חברו זה של הפריץ לא היה בעולם זה מ' שנים, והבעש"ט הק' מכח רוח קדשו ותפילותיו עם כלל ישראל הקים את הגוי מקברו כדי להציל אנשים מבנ"י. ועוד אמר אדמוה"ז זיע"א שבאמת יש מקום להקשות למה בא הבעש"ט הק' אל העיר, הרי כך היה יכול לפעול גם מעיר מושבו. אלא שהבעש"ט הק' אמר ממה נפשך, אם יפעל להצלתם מה טוב, ואם ח"ו לאו, מוטב לו שיהיה עם כלל ישראל בצרתם.

אצל זקני המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א כל תנועת אבר היתה לשם שמים ומתוך יחודים עילאיים באופן שיכולה היתה לשדד עולמות. מסופר שפ"א בא אצלו זקני הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א עם בנו זקני הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זיע"א שהיה אז יניק וחכים. ותוך כדי שהייתם אצלו יצא המגיד הגדול זיע"א מן החדר לכמה רגעים. ובנתיים שיחק מעט הרה"ק

דעתו מעט מחמת לימודו ונשמט כובעו אל הצד. וכשראה זאת רבו המגיד הגדול זיע"א אמר לו 'מנדל' מנדל'י כמה למדת היום'. וחשיבו ז' דפי גמרא. אמר לו המגיד הגדול זיע"א 'אם אחר לימוד ז' דפי גמרא נשמט לך הכובע מעט, כמה דפים צריך אתה ללמוד כדי שישמט לך הכובע לגמרי'. וזהו ללמד שצריך ללמוד תורה מתוך ענוה, ולא מתוך התפארות.

שמעתי עובדא שבכל שנה לקראת חג הסוכות היה מנהגו של הרה"ח רבי דב בער לודמיר ז"ל להביא אתרוג לפני דו"ז הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, ומובן שאתרוג זה היה נאה ביותר. ומנהג דו"ז זיע"א היה שלא להתבונן כלל באתרוג שהביאו לפניו, דהיה בוטח בהשי"ת שאתרוג זה שעלה לגורלו שלו הוא. ובאחת מן השנים לא מצא הרה"ח הנ"ל אתרוג שיהיה ראוי להביאו לפני דו"ז זיע"א, זולת אתרוג אחד שהיה נאה וראוי, אלא שהיתה בו פגימה שלא יכל להסירה, ובלית ברירה הביא אתרוג זה לפני דו"ז ולאחמ"כ סיפר המשב"ק רבי קלמן שאול וילנר ז"ל שכאשר דו"ז זיע"א ניגש לברך על ד' המינים ביו"ט א' דחג הסוכות לא נראתה כל פגימה באתרוג.

הנה שמעתי עובדא שאחד ממתפללי ביהמ"ד תפארת ישראל שבעיה"ק ירושלים היה רבי יצחק בק ז"ל, נכדו של הרה"ח רבי ניסן בק ז"ל שהקים את הביהמ"ד, והיה צייר אומן באופן שיודע היה לצייר אפי' על כתלים, ובכל זמן פנוי במשך השנה היה עוסק בו לנוי סוכה. ובאחת מן השנים ביום א' דחג הסוכות אמר למתפללי ביהמ"ד שאחר התפילה יעלו לסוכתו לראות את יופי פעלו. כן עשו והתפעלו ביותר. אלא שלעומתו אמר להם רבי משה מקוצק, א' מן המתפללים, האם זהו נוי סוכה, אם תעלו לסוכתו

אראה לכם נוי סוכה כראוי. אזי כן עשו ועלו גם לסוכתו. ובבואם לסוכתו ראו שאין שם כי אם ד' כתלים עם סדינים לבנים. ואמרו לרבי משה, איה הנוי סוכה שאמרת לנו. והשיב להם, המתינו מעט ואראה לכם את הנוי סוכה שלי. ולאחר כמה רגעים העלה אל הסוכה מאכל ומשתה והאכילם והשקם ואכלו שם סעודת יו"ט. ונתכוין ללמדם כזה שהנוי סוכה הוא רק בחי' לבוש לסוכה, ואילו המאכל והמשתה הוא עיקר מצות סוכה.

סיפר לי הרה"ח רבי מרדכי גרוזמן ז"ל, שסיפר לו הרה"ח רבי צבי שהיה משב"ק אצל הרה"ק רבי יצחק מסקווירא ובנו הרה"ק רבי דוד זיע"א, שפ"א היה אצל דו"ז הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, ושאלו דו"ז זיע"א אם היה נוכח בשעת הסתלקותו מן העולם של הרה"ק רבי יצחק מסקווירא. והשיבו הן. ושאלו אם זוכר הוא מה היו דבריו באותה שעה. והשיב שהיה נראה כמי שישן ולפתע הקיץ ואמר שהוא עתה בעובדא שסיפר לו חו"ז הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זיע"א, והיה זה הסיפור האחרון ששמע מפ"ק, והוסיף ואמר שזה

עתה ראה את אביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א בהיותו מעוטר בטלית ותפילין, ושאלו לפשר הדבר, דהרי בעולם העליון אין שייך קיום מצוות, דבמתים חפשי. והשיבו שאין זו כונת הפסוק במתים חפשי, דהמצוות שאדם קיים בעוה"ז יכול הוא לקיימם גם בהיותו בעולם העליון, אלא הכונה היא שאין המתים רשאים להזכיר שם י"ה.

ותוך כדי דבריו עם דו"ז מטשארטקוב זיע"א בא לשם בנו הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א, ואמר לו אביו שלהיותו למדן, אולי יוכל לומר מקור לכך שהמתים אינם רשאים להזכיר שם י"ה. והשיבו על אתר שעה"פ (ישעיה לח, יא) "אמרתי לא אראה י"ה בארץ החיים" כתב רש"י "אמרתי לא אראה י"ה - לא אשתמש עוד בשם של י"ה. בארץ החיים - חיים משתמשין בו, אבל המתים אינם רשאים, שנאמר (תהלים קטו, יז) לא המתים יהללו י"ה, חק למתים שאין מזכירין שם בן ב' אותיות לעולם".

עובדא ששמעתי שבפרוס חג הפסח היה זקני הרה"ק מאפטא זיע"א מחלק מצות לנצרכים מעירו מעז'יבוז' וכן לאנשי הצבא מבנ"י שחנו סמוך למעז'יבוז', ואפי' היה הולך אל מקום חיייתם ומזמינם לשהות אצלו בליל הסדר. ובדרך זו נהג גם בנו ה"ה זקני הרה"ק רבי יצחק מאיר זיע"א שלאחמ"כ הנהיג עדה בז'ינקוב, שבפרוס חג הפסח היה מחלק חביות יין למשפחות נצרכות. אלא שבשנה אחת חילק הרה"ק רי"מ חביות יין הרבה מאד ולא נשארו בידו מעות להוצאות ביתו לכבוד חג הפסח. ומקורביו שנודע להם מכך סיפרו זאת לאביו הרה"ק מאפטא זיע"א. ושלח הרה"ק מאפטא לקרוא את בנו שיבוא לפניו. כבואו שאלו אביו מי התיר לך לעשות כדבר הזה להוציא כל ממוןך לצדקה, הא איתא המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והשיבו בנו הרה"ק רי"מ שראוי לדייק בלשונה של מימרא זו, דהא איתא 'המבזבז' אל יבזבז יותר מחומש, וכונת הדברים שהאדם שהוצאות צדקה נחשבים אצלו לבזבז לא יוציא לצדקה יותר מחומש. וא"כ אין זה ענין אלי, דאצלי אין זה נחשב לבזבז, ומש"ה מותר לי להוציא לצדקה אפי' את כל הוני, ע"כ.

זקני אדמוה"ז מסדיגורה זיע"א אמר לגבי יום זה יומא דהילולא של זקני הסבא קדישא מרוז'ין זיע"א ועכ"ל"א שעיצומו של יום מכפר, והיינו שהוא כיוהכ"פ. וזהו כדאיתא (ויק"ר כ, י"ב) שמיתת צדיקים מכפרת כיוהכ"פ.

שמעתי מהרה"ח ר' אלטר יוסף [הזרעאלי] הי"ו, דכידוע בכל שנה הסבו פ"א אדמור"י בית רוז'ין לסעודת הילולא בג' מרחשון בבית המדרש תפארת ישראל שבעיר העתיקה בירושלים עיה"ק שנבנה ע"י הרה"ח ר' ניסן בק ז"ל. ופ"א ישב בראש דו"ז הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א ופתח ואמר מימרא הנ"ל מאדמוה"ז זיע"א לגבי יום זה שעיצומו של יום מכפר, ולא יסף עוד. ואמר דו"ז הרה"ק רבי אברהם יעקב זיע"א שאם היום הוא יום הכיפורים, א"כ עד עתה היו עשרת ימי תשובה.

צורת קדשו

יוצא לאור

ע"י מערכת ה'עקבי אבירים' מסדיגורה שע"י מכון שיח אבירים
בנשיאות מוריננו הרה"צ רבי ישראל שלמה חיים שארף שליט"א

להערות ולהארות נא לפנות לדוא"ל

machonsiachabirim@gmail.com